Критерії оцінювання з інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»

Початковий рівень (1–3 бали)

1 бал

- **Когнітивні процеси:** З допомогою вчителя розпізнає найбільш очевидні природні об'єкти лише на малюнках (наприклад, відрізняє дерево від тварини, сонце від хмари).
- **Навчальна діяльність:** Копіює елементарні рухи за вказівкою (наприклад, тримає в руках лупу), припускається численних помилок при спробі назвати прилад чи явище.
- **Рівень самостійності:** Потребує постійної фізичної присутності та покрокової допомоги вчителя, не може сам почати роботу з карткою чи зошитом.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Відповідає односкладно (так/ні або жестом) на навідні запитання, уникає взаємодії в групі.
- **Частота вияву вмінь:** Уявлення про природу виявляються випадково, фрагментарно і не пов'язуються між собою.

2 бали

- **Когнітивні процеси:** Називає поодинокі факти чи тіла природи (наприклад, «це вода», «це листок») без розуміння їхніх властивостей чи функцій.
- **Навчальна діяльність:** За детальною демонстрацією вчителя виконує одну просту операцію (наприклад, опускає камінчик у воду, щоб перевірити, чи потоне він).
- **Рівень самостійності:** Починає виконувати завдання лише після багаторазового індивідуального нагадування, очікує постійного схвалення.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Пасивно спостерігає за роботою інших учнів у групі, може повторити просте слово за вчителем.
- **Частота вияву вмінь:** Уміння виявляються вкрай рідко, виключно у ситуаціях точного копіювання дій дорослого.

3 бали

- **Когнітивні процеси:** Розрізняє базові поняття (наприклад, живе — неживе, тверде — рідке) серед запропонованих варіантів, але плутає їхні ознаки.
- **Навчальна діяльність:** Проводить прості спостереження з помилками (наприклад, неправильно прикладає лінійку для вимірювання довжини листка), які не помічає без вказівки.
- **Рівень самостійності:** Намагається виконувати роботу самостійно, але за найменших труднощів кидає справу та очікує допомоги.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Вступає в навчальну розмову за вказівкою, дає короткі нерозгорнуті відповіді на прості репродуктивні запитання.
- **Частота вияву вмінь:** Прояв дослідницьких чи теоретичних умінь має нестабільний, ситуативний характер.

Середній рівень (4–6 балів)

4 бали

- **Когнітивні процеси:** Розуміє загальний зміст простого природного явища (наприклад, чому йде дощ або тане лід) та відтворює інформацію з тексту підручника з невеликою допомогою.
- **Навчальна діяльність:** Виконує прості практичні кроки за готовим алгоритмом чи малюнками-підказками (наприклад, наливає воду в мірний циліндр, визначає об'єм із незначними похибками).
- **Рівень самостійності:** Працює самостійно за чітким аналогом чи шаблоном, але потребує підтвердження правильності дій («Я правильно роблю?»).

- **Рівень комунікації та взаємодії:** Описує природний об'єкт за запропонованим планом, формально присутній при виконанні групового завдання.
- **Частота вияву вмінь:** Демонструє базові навички пізнання природи періодично, під час виконання знайомих завдань на уроці.

5 балів

- **Когнітивні процеси:** Самостійно наводить приклади тіл і речовин, організмів різних груп (рослини, тварини, гриби), орієнтуючись на вивчений матеріал.
- **Навчальна діяльність:** Проводить прості вимірювання (температури, маси, довжини) за допомогою приладів, виправляє явні помилки у фіксації даних після зауваження вчителя.
- **Рівень самостійності:** Самостійно виконує практичні маніпуляції під час дослідів за текстовою інструкцією, інколи просить допомогти з налаштуванням обладнання (наприклад, мікроскопа).
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Відповідає на запитання по суті теми, бере участь в обговоренні результатів спостережень за погодою чи рослинами.
- **Частота вияву вмінь:** Розуміння взаємозв'язків у природі виявляється достатньо стабільно в межах поточної теми.

6 балів

- **Когнітивні процеси:** Свідомо застосовує вивчені поняття, пояснює найпростіші причинно-наслідкові зв'язки (наприклад, чому день змінює ніч, як тварини пристосувалися до зими).
- **Навчальна діяльність:** Самостійно проводить нескладний дослід за інструкцією, фіксує результати у таблиці чи малюнком, робить прості репродуктивні висновки.
- **Рівень самостійності:** Демонструє базову самоорганізацію, орієнтується в структурі підручника, підтримує порядок на робочому столі під час дослідження.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Здатний побудувати розповідь-опис про природну зону, об'єкт чи явище, узгоджує свої дії з партнером у парі.
- **Частота вияву вмінь:** Дослідницькі навички виявляються регулярно під час виконання завдань середнього рівня складності.

Достатній рівень (7–9 балів)

7 балів

- **Когнітивні процеси:** Самостійно аналізує природний матеріал, групує та класифікує об'єкти (наприклад, розподіляє речовини на розчинні й нерозчинні, тварин — на хижаків і рослиноїдних).
- **Навчальна діяльність:** Порівнює результати кількох спостережень або дослідів, помічає розбіжності та зміни, акуратно веде щоденник спостережень.
- **Рівень самостійності:** Працює без сторонньої допомоги у більшості випадків, самостійно планує етапи проведення простого експерименту чи екскурсії.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Чітко формулює думки, аргументує власні висновки на основі побаченого під час досліду, слухає думки однокласників.
- **Частота вияву вмінь:** Навички виявляються стабільно у стандартних ситуаціях і помірно під час вирішення нових пізнавальних завдань.

8 балів

- **Когнітивні процеси:** Оперує природничими поняттями, порівнює властивості різних матеріалів чи умови життя організмів, самостійно знаходить і виправляє помилки у своїх судженнях.
- **Навчальна діяльність:** Проводить дослідження за ускладненим алгоритмом (наприклад, вивчення умов проростання насіння з контрольною та дослідною групами), будує прості графіки (наприклад, хід температур за місяць).
- **Рівень самостійності:** Здатний здійснювати самоконтроль під час вимірювань, самостійно коригує хід досліду в разі відхилення від інструкції.

- **Рівень комунікації та взаємодії:** Конструктивно співпрацює в команді, пропонує ідеї для створення моделей (наприклад, моделі Землі, молекули чи екосистеми).
- **Частота вияву вмінь:** Вміння проявляються впевнено й систематично у більшості різновидів дослідницької та практичної діяльності.

9 балів

- **Когнітивні процеси:** Узагальнює знання про природу як єдине ціле, робить правильні екологічні висновки (наприклад, про вплив сміття на довкілля), критично оцінює інформацію про природу з інтернету.
- **Навчальна діяльність:** Вільно та безпомилково виконує практичні та дослідницькі роботи, самостійно складає правила безпечної поведінки в природі для конкретних ситуацій.
- **Рівень самостійності:** Демонструє повну автономність у роботі, самостійно добирає прості підручні матеріали та прилади для проведення дослідження домашнього завдання.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Будує розгорнуті логічні пояснення природних процесів, ефективно координує роботу групи під час захисту мініпроєктів.
- **Частота вияву вмінь:** Навички мають стійкий характер, дитина легко переносить правила наукового дослідження на вивчення нових тем.

Високий рівень (10–12 балів)

10 балів

- **Когнітивні процеси:** Творчо застосовує знання у нестандартних ситуаціях, прогнозує наслідки втручання людини в природу, висуває власні прості припущення (гіпотези) перед початком досліду.
- **Навчальна діяльність:** Самостійно розробляє оригінальні моделі природних явищ, планує і реалізує мінідослідження, пропонуючи власні кроки розв'язання проблеми.
- **Рівень самостійності:** Раціонально планує час під час тривалих спостережень, самостійно визначає, які саме параметри природи (вологість, температура тощо) потрібно фіксувати.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Вільно бере участь у природничих дискусіях, переконливо та науково аргументує свою позицію щодо охорони довкілля та енергозбереження.
- **Частота вияву вмінь:** Компетентності пізнання природи виявляються усвідомлено, стабільно та автоматично в будь-яких навчальних ситуаціях.

11 балів

- **Когнітивні процеси:** Мислить системно та екологічно, глибоко аналізує взаємозв'язки між оболонками Землі, живою та неживою природою, оцінює достовірність реклами товарів з погляду екології.
- **Навчальна діяльність:** Застосовує природничі компетентності у повсякденному житті та міжпредметному контексті (математика — розрахунки, мистецтво — моделювання, мова — опис явищ).
- **Рівень самостійності:** Здатний до саморефлексії, самостійно аналізує причини невдачі проведеного досліду чи експерименту та пропонує шляхи виправлення помилок.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Виявляє лідерські якості у дослідницьких чи екологічних проєктах (наприклад, акції з озеленення чи сортування сміття), надихає команду.
- **Частота вияву вмінь:** Демонструє сталу сформованість природничо-наукової грамотності у варіативних, проблемних та ігрових ситуаціях.

12 балів

- **Когнітивні процеси:** Має системні, глибокі та випереджальні знання про природу, виявляє виняткове креативне, дослідницьке та прогностичне мислення.
- **Навчальна діяльність:** Розв'язує складні пізнавальні завдання логічного чи винахідницького характеру, успішно виконує самостійні індивідуальні творчі та дослідницькі роботи.
- **Рівень самостійності:** Повністю автономна особистість у дослідженні природи, здатна самостійно організувати, провести та зафіксувати результати складного тривалого спостереження поза уроками.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** На високому рівні презентує результати власних досліджень природи, використовує правильну природничу термінологію, захоплює аудиторію розповіддю.
- **Частота вияву вмінь:** Природничі компетентності повністю інтегровані в особистісний досвід учня, формують його світогляд і виявляються природно й автоматично у повсякденному житті.